

Shin-gyô-sô

I japansk kalligrafi finns tre stora huvudklassificeringar av de sätt man kan skriva kinesiska tecken på. Ett är den litet stela, korrekta stilen, som liknar de tryckta tecknen. Den kallas *shin*, 真 (眞), "det sanna", "det korrekta". En annan stil är den litet mer drivna, men ändå för de flesta fullt läsbara *gyô*, 行, "(ung.) det som går, rör sig eller utförs". Det tredje sättet är den avancerade "grässtilen", *sô*, 草, som ibland är mycket svår att läsa även för japaner. Som så mycket annat i den japanska kulturen hittar man ursprunget i Kina, vilket inte innebär att begreppen används på samma sätt, eller att de följer samma tänkande.

Shin-gyô-sô kan appliceras på andra kulturella aspekter i Japan. I stort sett överallt kan man hitta kontrasterna mellan det stela, det något mjukare och det litet galna. I keramiken finns den perfekta glasyren, med släta ytor och utan minsta lilla fel. Sedan finns de litet mer vågade formerna och dessutom den riktigt grova keramiken. Samma sak med trädgårdar, arkitektur, tuschmålningar och till och med sättet att organisera sig.

Visst, man kan nog göra samma uppdelning i de flesta kulturer, men det intressanta är att det finns så mycket *sô* i Japan. Raku-keramiken är ett tydligt exempel på hur det jordnära, till synes ofullbordade och grova har blivit ett ideal. Och de japanska trädgårdarna gör en dygd av att inte följa räta linjer eller matematisk fyrkantighet. Ändå är de så noggrant planerade och omsorgsfullt förverkligade.

Nya aspekter framträder när man kombinerar *shin*, *gyô*, *sô* på kreativa sätt. Till tempel när ett tehus innehåller både det stela, fyrkantiga och det som bryter mot mönstren för att påminna om att naturen inte är fyrkantig, eller när en ny skyskrapa med stela ytor förses med ett inslag, kanske en stenträdgård, som har som huvudsaklig funktion att bryta det rätlinjiga.

Kanske finns här en av nycklarna till vad vi västerlänningar uppfattar som komplicerat eller motstridigt i det japanska samhället och den japanska kulturen. Det fyrkantiga finns där, men det gör också det mer lössläppta och det rent av grova. Ett möte eller en förhandling är nästan per definition *shin*. När förhandlingen är klar kanske man samlas i en något mer avslappnad form på en restaurang, *gyô*. Därefter släpper man hämningarna och pratar *sô*. När man börjar förhandla är man som stela staket. När man lämnar restaurangen rör man sig som gräset vajar för vinden.

Shin, *gyô*, *sô* påminner om begreppen *tatema* och *honne*, det man "förväntas säga" och det man "verkligen tycker". Det finns plats för båda, men inte samtidigt och på samma plats. *Shin*, *gyô*, *sô*, däremot, kan kombineras, även om en av aspekterna troligtvis dominerar.

Lars Vargö

(För Japanpodden april 2020)